

**PROFILAKTIKA INSPEKTORINING INSON HUQUQ VA
ERKINLIKLARINI TA'MINLASH FAOLIYATI BO'YICHA ILG'OR XORIJ
TAJRIBASI TAHLILI**

Narzulloev Asliddin Adizjonovich

IIV Akademiyasi 3-kurs kursanti

Xalqaro huquqiy hujjatlar va xorijiy davlatlarning tajribasidan kelib chiqqan holda milliy qonunchiligimizni takomillashtirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar bundan tashqari ichki ishlar organlarining profilaktika xizmatlari bilan jamoatchilik tuzilmalari xamkorligini takomillashtirishda ilg'or xorijiy davlatlarning tajribalari o'rganish, shu bilan bir qatorda mamlakatimizda joriy etish yuzasidan taklif va tavsiyalar bildirish, mamlakatimizning milliy etnik xususiyatlaridan kelib chiqib ilg'or tajribalarni joriy etish davr talabi bo'lib kelmoqda.

Turli davlatlarda inson huquq va erkinliklarini ta'minlash choratadbirlarini amalga oshirish turlicha usullar, yo'llar bilan ta'minlanadi. Ushbu sohada har bir davlat o'ziga xostajribaga ega bo'lib, ularni o'rganish hamda yurtimizda inson huquq va erkinliklarini ta'minlash tizimiga tatbiq etish bugunning dolzarb talablaridan biridir. inson huquq va erkinliklarini ta'minlash borasida xorijiy davlatlar to'plagan tajribani o'rganish bu masalaga tizimli yondashuvni talab qiladi. Har bir davlatning inson huquq va erkinliklarini ta'minlash tizimi boshqa mamlakatlarnikidan muayyan xususiyati bilan ajralib turadi.

Inson huquq va erkinliklarini ta'minlashda Ichki ishlar organlari muhim o'rin tutadi. Ichki ishlar organlari, shu jumladan profilaktika inspektorlarining inson huquq va erkinliklarini ta'minlash faoliyatining ilg'or xorij tajribalarini aniqlash, umumlashtirish, ommalashtirish O'zbekiston Respublikasi sharoitida ularni amaliyotga joriy etish uchun taklif va tavsiyalar kiritib, amaliyotdagi ish yuritishni ahvolini yaxshilash, muammo va kamchiliklarini bartaraf etishdan iboratdir.

Albatta xorij davlatlarining tajribalari va bu sohadagi tartibotlarini ko'r-ko'rona o'zlashitish yaramaydi. Ularni puxta o'rganish hamda mamlakatning iqtisodiy va siyosiy holatiga qarab joriy qilish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Jumladan, qo'shni Qozog'iston Respublikasida profilaktika inspektori faoliyati bilan tanishilganda uning asosiy faoliyat yo'nalishi bo'yicha bizdagi qonunchilikka o'xshash ekanligi ko'zga tashlanadi.

Qozog'iston Respublikasidagi ichki ishlar organlari jinoiy, ma'muriy va harbiy politsiyaga bo'linadi. Jinoyat va ma'muriy politsiya o'z faoliyatida Qozog'iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligiga bo'ysunadi.

Qonunga muvofiq jinoiy politsiyaning asosiy vazifalari, Qozog'iston Respublikasining "Qozog'iston Respublikasi ichki ishlar organlari to'g'risida" gi Qonunining 4-1-moddalariga ko'ra, jinoyatlarni aniqlash, oldini olish, to'xtatish, fosh yetish va tergov qilish, ichki yurisdiksiya bilan bog'liq jinoyatlar to'g'risida ish olib

borish, tergovdan, suddan yashiringan, jinoiy jazoni ijro yetishdan qochadigan shaxslarni qidirish ishlarini tashkil yetish va amalga oshirish, bedarak yo'qolganlarning izlash va Qozog'iston Respublikasi qonunlarida nazarda tutilgan boshqa vazifalar.

Qonun bo'yicha ma'muriy politsiyaning vazifalari, Qozog'iston Respublikasining "Ichki ishlar to'g'risida" gi Qonunining 4-2-moddalari jamoat tartibini himoya qilish, jamoat xavfsizligini ta'minlash, jinoyatlar va ma'muriy huquqbuzarliklarni aniqlash, oldini olish va ularga chek qo'yish, jinoyatlarni ochish, surishtiruv va ma'muriy ish yuritishni belgilangan vakolatlar doirasida amalga oshirishdir. Qozog'iston Respublikasi qonunchiligi bilan hibsga olingan va hibsga olingan shaxslarni, shu jumladan doimiy yashash joyi bo'lmagan shaxslarni hibsga olish joylarida qonuniylikni ta'minlash, voyaga yetmaganlar o'rtasidagi nazoratsizlik va huquqbuzarlikni aniqlash va bostirish, davlat tomonidan nazorat va nazorat yo'l harakati xavfsizligi va Qozog'iston Respublikasi qonunchiligiga muvofiq ichki ishlar organlariga yuklangan boshqa vazifalar.

Politsiya ishlarida ma'muriy va huquqiy faoliyat yeng katta hajmga yega bo'lib, ular turli hil xizmatlar va bo'linmalarning ko'plab kuchlari va vositalarini qo'llash orqali amalga oshiriladi. Jamoat tartibini, jamoat xavfsizligini, fuqarolarning huquq va yerkinliklarini ta'minlashda ichki ishlar organlarining navbatchilik qismlariga, tuman ichki ishlar idoralari xodimlariga, patrul xizmatini olib boruvchi bo'linmalarga, yo'l harakati politsiyasiga va boshqalarga muhim rol o'ynaydi.

Qozog'iston Respublikasida profilaktika inspektorlari uchastka inspektori deb nomlanadi va ularning faoliyati Ichki ishlar vazirining «Uchastka ichki ishlar inspektorlari faoliyatini tashkil yetish qoidalarini tasdiqlash to'g'risida» 100-sonli buyrug'ida belgilab berilgan.

Xizmat ko'rsatiladigan ma'muriy hududdagi uchastka ichki ishlar inspektorlari ichki ishlar organlarining barcha vazifalarini qonun hujjatlarida, Qozog'iston Respublikasining boshqa normativ-huquqiy hujjatlarida, buyruqlar, buyruqlar, ko'rsatmalar, shuningdek qoidalarda belgilangan miqdordagi va o'z vakolatlari doirasida amalga oshirishi belgilagan.

Uchastka inspektorlarining asosiy vazifalari quyidagilardir:

- 1) jinoyatlar va ma'muriy huquqbuzarliklarning oldini olish, ularni aniqlash va oldini olish;
- 2) qonun hujjatlarida belgilangan vakolat doirasida surishtiruv va ma'muriy ish yuritishni amalga oshirish;
- 3) berilgan vakolatlar doirasida jinoyatlarni ochishda ishtirok yetish;
- 4) patrul otryadlariga ularga birlashtirilgan ma'muriy hududlarda jamoat tartibini himoya qilishni ta'minlashda yordam berish;

5) yuridik va jismoniy shaxslarga ularning huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishda yordam berish.¹⁴⁵

Xorijiy davlatlar IIO ishini o'rganishda asosan Yevropa va AQSh, shuningdek qo'shni davlatlari tajribalari, ularning bu sohada erishgan yutuqlariga alohida e'tibor berish maqsadga muvofiq. Negaki mazkur davlatlarda qo'llanilayotgan politsiya protseduralari o'zini samaradorligi jihatdan ko'rsata olgan va vaqt sinovidan o'tgan bu esa rivojlanayotgan mamlakatlarga xorij davlatlarining mazkur sohadagi tajribasini o'rganish va ularni ayrimlarini mamlakat milliy qonunchiligiga tatbiq etishga imkon yaratadi.

Mazkur sohada Rossiya Federatsiyasini ko'rib chiqsak. Inson huquqlari va erkinliklarining kafolatlari tizimi doirasidagi ishlarning katta miqdori Rossiya Federatsiyasi ichki ishlar organlari tomonidan amalga oshiriladi, bu ichki ishlar organlarining turli darajadagi me'yoriyhuquqiy hujjatlarda belgilangan maqsad va vazifalari bilan tasdiqlangan ("2011 yil 30-noyabrdagi 342-FZ-sonli Federal qonunining 4-moddasi" Rossiya Federatsiyasi ichki ishlar organlarida xizmat ko'rsatish va Rossiya Federatsiyasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartishlar ", 2011 yil 07.02 yildagi 3-FZ-sonli Federal qonuni. "Politsiya to'g'risida", Rossiya Federatsiyasi Prezidentining 01.03.2011 yildagi 248-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan Rossiya Federatsiyasi Ichki ishlar vazirligi to'g'risidagi nizom va boshqalar).

Fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini himoya qilish tizimida ichki ishlar organlari va bo'linmalariga alohida ahamiyat beriladi. Qonun bo'yicha, 2011 yil 7-fevraldagi 3-FZ-sonli "Politsiya to'g'risida" Federal qonunining 1-moddasi, politsiya Rossiya Federatsiyasi fuqarolari, chet yel fuqarolari, fuqaroligi bo'lmagan shaxslarning hayoti, sog'lig'i, huquqlari va erkinliklarini himoya qilish, jinoyatchilikka qarshi kurashish, jamoatchilikni himoya qilish uchun mo'ljallangan tartib, mulk va jamoat xavfsizligini ta'minlash. Politsiya faoliyati inson va fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini hurmat qilishga asoslanadi. Inson va fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini cheklashga faqat qonunda belgilangan hollarda, fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini cheklovchi faoliyat qonuniy maqsadga yerishilgan taqdirda yoki fuqarolarning huquqlari va erkinliklarini cheklash yo'li bilan bu maqsadga yerishib bo'lmaydigan yoki bo'lmasligi kerak bo'lgan taqdirda darhol to'xtatiladi. Politsiya xodimiga qiynoqqa solish, zo'ravonlik yoki boshqa shafqatsiz yoki qadr-qimmatni kamsitadigan munosabatda bo'lish taqiqlanadi.¹⁴⁶

Federal politsiya to'g'risidagi qonunning ushbu qoidalari umume'tirof yetilgan xalqaro prinsiplar va me'yorlarga mos keladi, ular inson huquqlari va erkinliklarini amalga oshirish kafolatlarini ham belgilaydi. Rossiya Federatsiyasi politsiyasi tomoidan fuqarolar huquqlarini taminlashda quyidagilar o'z aksini topadi:

¹⁴⁵ **Қаранг:** Қозоғистон Республикаси Ички ишлар вазирининг «Участка ички ишлар инспекторлари фаолиятини ташкил этиш қоидаларини тасдиқлаш тўғрисида» 100-сонли буйруғи.

¹⁴⁶ Россия Федерациясининг 2011 йил 7-февралдаги 3-ФЗ-сонли "Полиция тўғрисида" Федерал қонунин

- fuqarolarga turli hil xizmatlarni ko'rsatishda ifoda yetilgan ijtimoiy xizmatlar:bedarak yo'qolganlarni qidirish, jinoyatlar, tabiiy ofatlar yoki baxsiz hodisalar qurbonlariga yordam berish, axborot xizmatlari, konsultatsiyalar va hk.;

-jamoat tartibini himoya qilish va jamoat xavfsizligini ta'minlash, shaxsiy dahlsizlik huquqi, sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish huquqi, sog'liqni saqlash huquqi, transportda xavfsiz sayohat qilish huquqi, xavfsiz dam olish huquqi, tabiiy ofatlar yuz berganda yordam berish huquqi kabi huquqlarni kafolatlash;

- fuqarolarning shaxsiy xavfsizligini ta'minlash, qulaylik muhiti, fuqarolarning hayotiy manfaatlarini ichki va tashqi tahdidlardan himoya qilish holatini yaratish;

- huquqbuzarliklarni keltirib chiqarishi mumkin bo'lgan turli hil sabablar va sharoitlarning oldini olish (aniqlash va yo'q qilish) yoki fuqarolarning o'z huquqlari va erkinliklarini to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qiladigan boshqa huquqbuzarliklarning oldini olish.

Rossiya fuqarolarining konstitutsiyaviy huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini amalga oshirish, himoya qilish va himoya qilishni ta'minlash bo'yicha ichki ishlar organlari faoliyatining asosiy yo'nalishlari

a) jinsi, yoshi, millati va boshqalardan qat'iy nazar insonni, uning hayotini, sog'lig'ini, huquqlar, erkinliklar va qonuniy manfaatlar himoya qilish;

b) fuqarolarning o'z faoliyatida noqonuniy cheklashlari va huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini buzilishining oldini olish;

c) Rossiya Federatsiyasi Konstitutsiyasida e'lon qilingan fuqarolarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini bevosita himoya qilish;

d) fuqarolar tomonidan tegishli huquqlar, erkinliklar va qonuniy manfaatlarining tegishli turlarini amalga oshirish uchun zarur shartsharoitlarni ta'minlash.

Shuningdek, Rossiya Politsiyasining bir qator hududiy ichki ishlar organlari tizimida politsiya uchastka nozirining yordamchisi lavozimi mavjud bo'lib, ushbu lavozimga qabul qilingan har bir xodim tuman, shahar ichki ishlar organi boshlig'ining buyrug'i bilan muayyan politsiya uchastka noziriga birlashtiriladi hamda uning rahbarligida xizmat qiladi. Politsiya uchastka nozirining jinoyat va huquqbuzarlik ishlari yuzasidan mustaqil protsessual qaror qabul qilishdan tashqari barcha huquq va majburiyatlaridan uning yordamchisi ham foydalanishga ruhsat etiladi.

Yevropa mamlakatlari orasida politsiyaning yana bir o'ziga xos tizimi **Germaniyada** qaror topgan. Germaniya davlat boshqaruvi tizimida politsiya asosiy o'rinlardan birini egallab¹⁴⁷, o'z ichiga Federal IIV va O'lkalar¹⁴⁸ IIVlarini qamrab oladi. O'lkalar IIVlari Federal IIVning ko'rsatmalarini so'zsiz bajaradi, Federal IIV esa sub'ektlar vakolatiga kiradigan vazifalarga aralasha olmaydi¹⁴⁹. Mamlakatda jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash faoliyatini asosan o'lkalarning politsiyalari amalga

¹⁴⁷ Козырин А.Н. Административное право зарубежных стран: учебное пособие. – М., 1996. – С. 120.

¹⁴⁸ Изох: Германия давлат тузилишига кўра федератив республика бўлиб, Ўлкалардан ташкил топган.

¹⁴⁹ Полиция Германии: История и современность: учебное пособие / Антонов И.П.; Ред.: Алферов Л.М. – М., 2000. – С. 65.

oshiradi. Mamlakatda jinoyatchilikga qarshi kurash, huquqbuzarliklar profilaktikasini amalga oshirish, jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash tizimi markazlashmagan bo'lib, o'lkalar huquq tartibot xizmatlari maxsus tartib bo'yicha davlat organlaridan farqlanadi¹⁵⁰. O'lkalar politsiyalari tartibilani saqlash, kriminal, suvda tartibilani saqlash, safarbarlik, konstitutsiyani qo'riqlash kabi politsiya idoralaridan tashkil topgan bo'lib, ular ichida jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash bilan tartibilani saqlash politsiyasi shug'ullanadi. Mamlakatning har bir o'lkasida o'z qonunchiligi va idoraviy hujjatlari amal qilsada, tartibilani saqlash politsiyasining faoliyati hamma o'lkalarda bir hil. Masalan: Huquqbuzarliklarning oldini olish va kriminal politsiya yetib kelguniga qadar kechiktirib bo'lmas huquqbuzarliklar profilaktikasining choratadbirlarini, tezkor-qidiruv chora-tadbirlarini amalga oshiradi. Mamlakatda o'rnatilgan qonun qoida, qonunchilik intizomiga rioya qilinishi, aholining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini shakillantirish yuzasidan huquqiy va qonunchilik targ'ibotlari, huquqbuzarliklarning umumiy profilaktikasini amalga oshirish, yo'l harakati xavfsizligiga rioya etilishini nazorat qilish, ushlanganlarni konvoy qilish va sud muhokamalari vaqtida qo'riqlab turish, yong'in xavfsizligi, sanitariyaepidemiologiya va bozorlarda savdo qilish qoidalariga rioya etilishini nazorat qilish; pasport tizimini nazorat qilish, umum qabul qilingan o'lchov va og'irlik birliklariga rioya etilishini nazorat qilish, mehmonxona, restoran, bar, kazino, lotereya va totalizatorlarda qoidalarga rioya etilishini nazorat qilish, o'rmonni qo'riqlash, mahalliy fuqaro mudofaasini amalga oshirish, qarovsiz qolgan voyaga yetmaganlar va o'smirlarni nazorat qilish kabilardan iborat. Germaniyada mahalliy hokimiyat organiga rahbarlik qiluvchi shaxs hududdagi politsiya tashkilotining ham birinchi amaldori hisoblanadi. Binobarin, ayrim o'lkalar politsiyalari butunlay yoki qisman davlatga qarasa, ba'zilar kommunal muassasalar hisoblanadi¹⁵¹¹⁵². Mamlakat jamoat tartibini saqlash politsiyasida 160–165 ming nafar xodim xizmat qiladi¹⁵³.

Mazkur sohada Buyuk Britaniya Qirolligini o'rganishda o'ziga xos, nisbatan konservativ va zamonaviylikning uyg'unligini ko'rishimiz mumkin.

Buyuk Britaniya Ichki ishlar vazirligining asosiy funksiyalari:

- 1) qonuniylikni saqlash;
- 2) politsiya xizmatining samaradorligini ta'minlash;
- 3) huquqbuzarlarga qarshi choralar ko'rish;
- 4) qamoqxona xizmatlarini boshqarish va boshqarish;
- 5) sinov muddati samaradorligini, shartli sudlanganlar va jazoni o'taganlarni nazorat qilish tizimini ta'minlash;

¹⁵⁰ Лазерев В. В., Болтенко Ю. Н. Компетенция органов местного самоуправления Германии в сфере правопорядка // Местное самоуправление: теория и практика. Труды Академии Управления. – М., 1998. – С. 215.

¹⁵¹ В. В., Болтенко Ю. Н. Компетенция органов местного самоуправления Германии в сфере правопорядка // Местное самоуправление: теория и практика. Труды Академии Управления. – М.,

¹⁵² . – С. 217

¹⁵³ Полиция Германии: История и современность. – М. 2000. – С. 80–81.

- 6) kiritilgan masalalar bo'yicha yangi qonunchilikni ishlab chiqish Ichki ishlar vazirligining vakolatlari;
- 7) o't o'chirish xizmati va fuqaro muhofazasi ustidan nazorat;
- 8) chet yel fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ustidan nazorat, shuningdek ularning fuqarolikka qabul qilinishini amalga oshirish;
- 9) yonuvchan, portlovchi moddalarni saqlash va ulardan foydalanishni nazorat qilish, zaharlarning tarqalishini oldini olish;
- 10) alkogolli ichimliklarni sotish uchun ruxsatnoma berish va boshqa vakolatlari.

IIV tizimidagi yeng katta bo'lim bu politsiya bo'limidir. Politsiya bo'limining asosiy bo'limlari:

- 1) politsiya inspeksiyasi;
- 2) politsiya tadqiqot xizmati guruhi;
- 3) politsiyaning ilmiy rivojlanish bo'limi;
- 4) politsiyani boshqarish va rivojlantirish guruhi;
- 5) Milliy politsiya hisoblash markazi;
- 6) aloqa direksiyasi;
- 7) ta'minot va transport bo'limi;
- 8) kollej va fuqaro mudofaasini tayyorlash maktabi.

Buyuk Britaniyadagi huquqni muhofaza qilish idoralari Buyuk Britaniyaning har bir alohida huquqiy tizimi hududida alohida tashkil yetilgan: Angliya va Uels, Shimoliy Irlandiya (Shimoliy Irlandiya politsiyasi) va Shotlandiya (Shotlandiya politsiyasi). Qonuniylik va tartibilani saqlash uchun javobgarlikning aksariyati zikr yetilgan yurisdiksiyalardan birida Hududiy politsiya xizmatlari ("Hududiy politsiya kuchlari" deb ham yuritiladi) politsiyachilariga tegishli. Ushbu hududiy xizmatlardan tashqari, Buyuk Britaniyada joylashgan Milliy Jinoyatchilik Agentligi kabi agentliklar va Metropolitan Politsiya Xizmatining Maxsus operatsiyalar boshqarmasi kabi ba'zi hududiy politsiya kuchlari tarkibiga kiruvchi ixtisoslashtirilgan bo'limlar mavjud.

Politsiya xodimlari o'z vazifalarini bajarish uchun bir qator vakolatlarga yega. Ularning asosiy vazifalari hayot va mol-mulkni muhofaza qilish, tartibilani saqlash, shuningdek jinoyatchilikning oldini olish va jinoiy faoliyatni aniqlashdan iborat. Buyuk Britaniyada politsiya tizimini isloh etishda "Jamoatchilik politsiyasi" ("Community policing") konsepsiyasini keng joriy etishga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu konsepsiya jamoat tartibini himoya qilishda fuqarolik jamiyatining rolini oshiradi. Buyuk Britaniya politsiya tizimini to'rtta mustaqil politsiya kuchlariga ajratish mumkin: hududiy politsiya bo'linmalari (ma'muriy bo'linish asosida); maxsus politsiya bo'linmalari; politsiya funksiyalarini bajarmaydigan, ammo qonunni himoya qiladigan bo'linmalar (xususiy ma'suliyati cheklangan jamiyatlar – Angliya, Uels va Shimoliy Irlandiya politsiya katta ofitserlari uyushmasi); aralash politsiya bo'linmalari (port politsiyasi, park politsiyasi, bozor politsiyasi). Britaniya politsiyasining asosiy tarkibi konstebellardir. Ular gumon qilinuvchini hibsga olish va qidirish huquqiga

ega. Ularning aksariyati hududiy politsiya bo'linmalarida xizmat qiladi. Politsiya tizimidagi maxsus bo'linmalar, masalan, transport politsiyasi, harbiy politsiya va tinchlik maqsadlaridagi atom politsiyasi tarkibida ham ko'p miqdorda konstebellar xizmat qiladi.

Shu bilan birga, AQShda politsiya faoliyati va tashkiliy tuzilishiga to'xtalib o'tish maqsadga muvofiq. Ta'kidlash lozimki, AQSh politsiyasi ierarxik bog'liqlikka ega bo'lmagan to'rt bosqichli tuzilishga ega – federal huquqni muhofaza qilish organlari, shtat politsiyasi, okrug politsiyasi va munitsipalitet politsiyasi. Politsiyaning har bir darajasi, har bir bo'limi huquqbuzarliklar turlarining yurisdiksiyasida ma'lum cheklolarga ega. Davlat huquqni muhofaza qilish tizimining murakkabligiga qaramay, uning barcha bo'linmalari aniq javobgarlik sohasiga ega ixtisoslashgan bo'limlardir. AQSh huquqni muhofaza qilish tizimining darajalari o'rtasida ierarxiya va bo'ysunuvchi munosabatlarning yo'qligi AQSh huquqiy tizimining murakkabligi va davlatning federal tuzilishi bilan bog'liq. AQSh huquqni muhofaza qilish tizimining eng yuqori darajasi ikkita federal vazirlik tomonidan taqdim etilgan: Adliya vazirligi va Ichki xavfsizlik vazirligi. AQSh huquqni muhofaza qilish tizimining o'ziga xos xususiyati uning markazlashtirilmaganligidir. Kundalik faoliyatida fuqarolar bilan bevosita aloqada bo'ladigan politsiya organlari – mahalliy o'zini o'zi boshqarish va tumanlar darajasidagi organlar – keng mustaqillikka ega. Munitsipal politsiya organlari va mahalliy o'zini o'zi boshqarish politsiyasi mahalliy hokimiyat organlariga o'zini o'zi boshqarish va mahalliy politsiyani tashkil etish huquqini beradigan davlat reglamentiga muvofiq tuzilgan. Har bir shtat o'z politsiyasini tayyorlash dasturlarini mustaqil belgilaydi. Shu o'rinda ta'kidlash lozimki, AQSh politsiyasi tarkibidagi korrupsiyaga qarshi kurashda erishilgan ma'lum yutuqlar quyidagi omillar bilan bog'liq: politsiyaga nomzodlarning bilim darajasiga qo'yiladigan talablarning oshishi; nomzodlar uchun ishga kirish talablari; tekshiruvlar, sinovlar, imtihonlar va tibbiy tahlillar to'plamiga asoslangan xodimlarni ehtiyotkorlik bilan tanlash; boshlang'ich tayyorgarlikning yaxshilanishi; politsiya xodimlarini munosib moddiy qo'llab-quvvatlash, shuningdek, ijtimoiy va huquqiy himoya qilish. Bundan tashqari, ichki tergov organlarining politsiya boshqarmalari ham, Federal qidiruv byurosida ham mavjudligi ko'p hollarda politsiyaning muvaffaqiyatli faoliyatini ta'minlaydi.

Bu faktlardan ko'rinib turibdiki, ko'pgina xorij davlatlari politsiyasi o'z faoliyatida jamoatchilik bilan xamkorlikni keng yo'lga qo'ygan. Bu tajribalarni o'z qonunchiligimizga to'g'ri talqin qilgan holda o'zlashtirsak nafaqat organ soxasi balki boshqa soxalarda tatbiq qilsak maqsadga muvofiq bo'lar edi.